

Metodický list

Proteosyntéza:
od DNA
k proteinu

Po zhlédnutí tohoto zajímavého dílu NEZKRESLENÉ VĚDY pojdte vyřešit další otázky a úkoly.

Kontrolní otázky

1. Co je základem všech živých organismů?
2. Jak nazýváme děj, při kterém se tvoří bílkoviny?
3. Co jsou proteiny?
4. Uveďte příklady bílkovin a jejich funkci v organismu.
5. Jak zní vědecký název bílkovin?
6. Z čeho se bílkoviny skládají?
7. Co jsou základní kameny proteinů?
8. Co určuje primární strukturu proteinu?
9. Z čeho se skládá chromozom v buňce?
10. Jaké typy nukleotidů v DNA známe?
11. Podle jakého pravidla se párují jednotlivé nukleotidy?
12. Proteosyntéza má dvě fáze. Uveďte jejich názvy a vysvětlete je.
13. Kde probíhají jednotlivé fáze proteosyntézy?
14. Co je ribozom?
15. Co je kodon?
16. Jak ribozom pozná začátek a konec výroby proteinu?
17. Co ribozom spojuje?
18. Jakou vazbou se spojují jednotlivé aminokyseliny?
19. Co je podstatou proteinů?

Doplňovačka

13. crossword puzzle grid with 13 numbered starting points. The letter 'F' is already placed in the 5th row, 6th column.

Vysvětlete pojem z tajenky.

1. Kodon (_____) je trojice nukleotidů.
2. Proces výroby bílkovin.
3. Základní stavební kameny proteinů.
4. Bílkovina, která je obsažena například v chlupech a vlasech.
5. Fáze výroby bílkovin, která přepisuje kód z mRNA do syntetizovaných proteinů.
6. Bílkovina, která roznáší kyslík v těle.
7. Organela v buňce, která se skládá ze dvou podjednotek. Vyrábí proteiny.
8. Bílkovina jiným slovem.
9. Části těla, ve kterých je obsažen keratin. Jsou na hlavě.
10. Část buňky, ve které dochází k transkripci.
11. Přepis genetické informace z deoxyribonukleové kyseliny DNA do kyseliny ribonukleové RNA.
12. Typ nukleotidů, který se označuje „A“.
13. Obklopuje jádro buňky.

1. Co je základem všech živých organismů?
Základem všech živých organismů jsou proteiny.
2. Jak nazýváme děj, při kterém se tvoří bílkoviny?
Tvorbu bílkovin nazýváme proteosyntéza.
3. Co jsou proteiny?
Proteiny jsou různorodé molekuly, které jsou dobré prakticky na všechno.
4. Uveďte příklady bílkovin a jejich funkci v organismu.
keratin: stavební materiál – vlasy, chlupy; hemoglobin: transport kyslíku v těle; aktin, myozin: zajišťují pohyb ve svalch; enzymy a hormony: mají řídicí a regulační funkci
5. Jak zní vědecký název bílkovin?
Bílkoviny se nazývají vysokomolekulární biopolymery.
6. Z čeho se bílkoviny skládají?
Bílkoviny jsou biologicky významné obrovské molekuly skládající se z obrovského počtu opakování několika málo základních stavebních jednotek.
7. Co jsou základní kameny proteinů?
Základními kameny proteinů jsou aminokyseliny.
8. Co určuje primární strukturu proteinu?
Primární strukturu proteinu určuje pořadí aminokyselin, ze kterých je protein složen.
9. Z čeho se skládá chromozom v buňce?
Chromozom v buňce se skládá z nahuštěné dvoušroubovice DNA (z komplementárních – do sebe zapadajících – vláken).
10. Jaké typy nukleotidů v DNA známe?
*Známe 4 typy nukleotidů:
A: obsahuje bázi adenin; T: obsahuje bázi thymin; C: obsahuje bázi cytosin; G: obsahuje bázi guanin.*
11. Podle jakého pravidla se párují jednotlivé nukleotidy?
Nukleotid A se páruje s nukleotidem T, nukleotid C se páruje pouze s nukleotidem G.
12. Proteosyntéza má dvě fáze. Uveďte jejich názvy a vysvětlete je.
První fází je transkripce, což je přepis genetické informace z deoxyribonukleové kyseliny DNA do kyseliny ribonukleové RNA. Druhou fází je translace, kdy se původní kód zapsaný v jazyce daném pořadím nukleotidů na mRNA přepíše do jazyka nového do pořadí aminokyselin v syntetizovaném proteinu.
13. Kde probíhají jednotlivé fáze proteosyntézy?
Transkripce probíhá v buněčném jádře a translace na ribozomu.
14. Co je ribozom?
Ribozom je organela, která se skládá ze dvou podjednotek. Jejich spojením vzniká „továrna na výrobu proteinů“.
15. Co je kodon?
Kodon je triplet – trojice – nukleotidů v mRNA. Jeden kodon kóduje jednu aminokyselinu.
16. Jak ribozom pozná začátek a konec výroby proteinu?
Začátek ribozom pozná podle „START kodonu“ AUG, konec podle „STOP kodonů“ UAA, UAG, UGA.
17. Co ribozom spojuje?
Ribozom spojuje kodony (mRNA) s antikodony (tRNA), které obsahují příslušnou aminokyselinu.
18. Jakou vazbou se spojují jednotlivé aminokyseliny?
Jednotlivé aminokyseliny se spojují peptidovou vazbou.
19. Co je podstatou proteinů?
Podstatou proteinů je jejich prostorová konformace (tvar), která je pro každý typ proteinu specifická.

**Kontrolní
otázky**

Řešení

1. Kodon (*Triplet*) je trojice nukleotidů.
2. Proces výroby bílkovin. (*Proteosyntéza*)
3. Základní stavební kameny proteinů. (*Aminokyseliny*)
4. Bílkovina, která je obsažena například v chlupcích a vlasech. (*Keratin*)
5. Fáze výroby bílkovin, která přepisuje kód z mRNA do syntetizovaných proteinů. (*Translace*)
6. Bílkovina, která roznáší kyslík v těle. (*Hemoglobin*)
7. Organela v buňce, která se skládá ze dvou podjednotek. Vyrábí proteiny. (*Ribozom*)
8. Bílkovina jiným slovem. (*Protein*)
9. Části těla, ve kterých je obsažen keratin. Jsou na hlavě. (*Vlasy*)
10. Část buňky, ve které dochází k transkripci. (*Jádro*)
11. Přepis genetické informace z deoxyribonukleové kyseliny DNA do kyseliny ribonukleové RNA. (*Transkripce*)
12. Typ nukleotidů, který se označuje „A“. (*Adenin*)
13. Obklopuje jádro buňky. (*Cytoplazma*)

